

ГРОМАДСЬКА РОБОЧА ГРУПА З ПИТАНЬ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ

04071, м. Київ, вул. Хорива, 25/12, оф.403; тел.: (044) 467-53-07; факс: (044) 467-53-07

02-2/16 від 17.02.2016 р.

Прем'єр-міністру України
Яценюку А.П.

Копія:

Міністру економічного розвитку та торгівлі України
Абромавичусу А.
Голові Фонду держмайна України
Білоусу І.О.
Директору НАБУ
Ситнику А.С.
Голові Одеської ОДА
Саакашвілі М.Н.
Секретарю РНБО України
Турчинову О.В.

Шановний Арсенію Петровичу!

Анонсований урядом «проект великої приватизації» державних підприємств на 2016 рік ризикує негативно позначитися на міжнародному іміджі України. Ми розуміємо, що за допомогою продажу держмайна можна покращити економічну ситуацію в країні, а державні підприємства врешті отримають ефективних приватних власників, які їх модернізуватимуть та розвиватимуть. Однак, певні дії, а інколи, й повна бездіяльність цілих відомств чи окремих чиновників змушують сумніватися у прозорості та справедливості таких рішень. Ми вважаємо, що запланований процес приватизації у 2016 році, який знаходиться під особливою увагою міжнародної спільноти та громадського суспільства, ризикує пройти в «кращих традиціях минулої влади».

Приватизаційний процес у Державі починається в умовах, коли не вирішеними залишаються найважливіші питання застосування антимонопольного законодавства до ряду стратегічних об'єктів, запланованих до продажу. Насамперед мова йде про Одеський припортовий завод, який з невідомих причин кілька років тому був виведений поза межі Переліку підприємств-монополістів. До того ж, у плані приватизації знаходяться і інші підприємства, що фактично мають монопольне становище, зокрема на ринку енергетики. Наразі держава через бездіяльність окремих державних органів не застосовує ефективних, передбачених законодавством, інструментів регулювання діяльності цілого ряду фактичних монополій, які можуть перейти у приватну власність.

Тому, ми – представники громадських організацій – «Громадський комітет Національної безпеки України», «Контроль народного майна України» та «Асоціація захисту прав громадян України» створюємо Громадську Робочу групу з питань діяльності природних монополій в Україні. На наше глибоке переконання, проблема, задля вирішення якої створена наша Робоча група, має дуже велике значення для

економіки та національної безпеки України.

Вже на початку вивчення цієї проблеми виявилось, що відсутність антимонопольного регулювання є системним явищем на багатьох ринках товарів та послуг в Україні. Окрім перевалки аміаку, підприємства, які фактично займають монопольне становище, але з незрозумілих причин знаходяться поза увагою АМКУ, існують також на ринку зв'язку, трубопровідного транспорту та в інших галузях. Наслідком цього вже є чисельні негативні процеси в економіці України, викликані зловживанням такими монополістами своїм становищем.

Так, в період з 2010 по 2016 роки з «Переліку суб'єктів господарювання, що займають монопольне становище на загальнодержавному ринку» (далі – Перелік) при невідомих обставинах зникли 3 з 10-ти найбільших монополістів України: ПрАТ «Укртелеком», ВАТ ОПЗ та ДП «Укрхімтрансаміак». Мотивація вилучення з Переліку «Укртелекома» зрозуміла. Це було зроблено напередодні приватизації та надалі призвело до виникнення великої кількості проблем, як для держави, так і для учасників ринку. А ось коли і на яких підставах з Переліку вилучили ОПЗ і «Укрхімтрансаміак» – абсолютно невідомо.

Нагадаємо, що в 2014 році АМКУ наклав на ПрАТ «Укртелеком» штраф у розмірі 400 тис. грн. за зловживання монопольним становищем на регіональних ринках послуг місцевого телефонного зв'язку (компанія перевела частину своїх абонентів з погодинної на непогодинну оплату місцевих розмов, після чого суттєво зросли тарифи на послуги місцевого телефонного зв'язку для населення). Також АМКУ визнав «Укртелеком» монополістом на ринку послуг з надання в користування ліній безпосереднього зв'язку між двома кінцевими пунктами на місцевій телефонній мережі (монопольне становище дозволило компанії підвищити тарифи для операторів та провайдерів телекомунікацій на організацію та користування лінією безпосереднього зв'язку у 5–16 разів в залежності від конкретного населеного пункту). А вже в березні 2015 року Інтернет Асоціація України звернулася до АМКУ з листом щодо чисельних порушень з боку «Укртелекома» економічної конкуренції на ринку кабельної каналізації електрозв'язку (у власності компанії знаходиться понад 90% мереж кабельної каналізації електрозв'язку).

Наразі ситуація навколо ОПЗ розвивається дуже подібно до приватизаційних конкурсів часів Януковича, але відбувається це вже при новій владі. Зважаючи на те, що ОПЗ є абсолютним монополістом на ринку перевалки аміаку (займає усі його 100%), АМКУ повинен був вже давно повернути підприємство до згаданого вище Переліку, а також вжити всіх, передбачених законом заходів, для припинення зловживання ОПЗ своїм монопольним становищем, але досі цього не зробив.

Збереження існуючого становища несе великі ризики для держави: проблеми з експортом українського аміаку, втрату статусу стабільного та передбачуваного транзитера по відношенню до великих компаній-споживачів аміаку в США та європейських країнах, суттєве зниження валютних надходжень до державного бюджету і таке інше. Всі ці загрози суттєво зростуть після проведення запланованої Урядом приватизації - тоді у приватних руках опиниться абсолютний монополіст (ОПЗ), який диктуватиме свої правила гри, а державі ж залишиться збитковий «Укрхімтрансаміак», змушений виконувати довгострокові контракти з постачальниками та повністю залежний від волі потенційного приватного власника заводу.

Проблеми, пов'язані з фактично монопольним становищем ОПЗ, та шляхи їх вирішення розглядалися в червні 2015 р. на засіданні Спеціальної комісії Верховної Ради України з питань приватизації. За рішенням комісії Антимонопольний комітет був зобов'язаний проаналізувати наслідки можливої приватизації підприємства, та оцінити загрози концентрації у майбутнього власника практично цілої галузі хімічної промисловості. Окрім того, в жовтні 2015 року Ваше відомство також визнало відсутність конкуренції на вітчизняному ринку перевалки аміаку та наявність

необґрунтовано завищеного рівня тарифів на послуги ОПЗ. Проте всупереч вимогам антимонопольного законодавства АМКУ обмежився наданням ОПЗ своїх «рекомендацій», які не є обов'язковими до виконання та не вирішують питання припинення зловживань монопольним становищем з боку ОПЗ. Внаслідок цього підприємство не тільки не було визнано монополістом та/або повернуто до Переліку, його зловживання монопольним становищем залишилося без притягнення до відповідальності (застосування відповідних штрафних санкцій), але й не було встановлено державний контроль за тарифами цього, на даний час державного монополіста. До того ж Антимонопольний комітет продовжує ігнорувати звернення громадських організацій відносно зловживань з боку ОПЗ своїм фактичним монопольним становищем, фактично порушуючи ст. 20 Закону про АМКУ.

Така антидержавницька позиція АМКУ напряду загрожує інтересам України. Невирішені до цього часу питання щодо монопольного статусу ОПЗ можуть не тільки закласти міну сповільненої дії під процес приватизації цього підприємства, який заплановано зробити першим зразковим об'єктом приватизації, але й поставити під сумнів увесь приватизаційний процес в державі, запланований на 2016 рік. Адже саме ОПЗ є своєрідним «маркером» вітчизняної прозорості української приватизації. Навряд чи майбутній інвестор, яким за планами уряду повинна стати велика міжнародна компанія, зацікавлений в купівлі активу, правовий статус якого, з точки зору антимонопольного законодавства залишається невизначеним, що є грубим порушенням норм конкурентного законодавства.

Таким чином, враховуючи повну бездіяльність АМКУ, представники громадськості вимушені були ініціювати предметний розгляд даного питання саме в публічній площині. Для цього була створена Громадська Робоча група з питань діяльності природних монополій в Україні. Гострота проблеми з вітчизняними підприємствами-монополістами, які не включені до Переліку, обумовила велику цікавість до цієї теми з боку громадських організацій, експертного співтовариства, ЗМІ, які активно долучаються до роботи групи та висвітлення цих питань для широкого загалу. Ми впевнені, що публічний характер обговорення проблем монополізму не дозволить АМКУ і надалі нехтувати своїми законними обов'язками по захисту економічної конкуренції в Україні. В нашій роботі ми ставимо перед собою такі головні завдання:

- обговорення та подальша розробка прозорого механізму державного контролю за діями підприємств-монополістів (як державних, так і вже приватизованих);

- підготовка відповідних рекомендацій, які б максимально захищали інтереси нашої держави та споживачів, чий права системно порушуються монополістами, стимулювали б розвиток української економіки та економічну конкуренцію на вітчизняних ринках;

- введення ефективного державного регулювання тарифів на послуги підприємств-монополістів для перешкоджання зловживанню ними монопольним становищем і створення передумов для стабільної роботи й здорової конкуренції на основних ринках товарів і послуг в Україні.

Діяльність Громадської Робочої групи дозволить не тільки вирішити важливе для держави питання - повернути перед приватизацією ОПЗ у межі антимонопольного законодавства, - але й сприятиме **вирішенню наявних системних проблем в діяльності АМКУ**. Ми впевнені, що завдяки пильній увазі з боку громадянського суспільства та широкому висвітленню в ЗМІ, нам вдасться досягти поставленої мети, навіть, незважаючи на відверте небажання АМКУ виконувати функції, покладені на нього Законом.

Враховуючи все вищенаведене Громадська Робоча група звертається до Вас із проханням:

1. Сприяти роботі Громадської Робочої групи шляхом включення до її складу уповноваженого представника відомства, яке Ви очолюєте, а також допомагати в отриманні необхідної інформації, що дозволить виробити якісні та ефективні рішення стосовно державного регулювання діяльності підприємств-монополістів.
2. Вжити всіх необхідних заходів для врегулювання вищезазначених питань, зокрема, щодо введення державного регулювання тарифів на послуги всіх монопольних утворень, в тому числі ОПЗ, до їх приватизації та повідомити про них

Просимо надати письмову відповідь у термін встановлений Законом України «Про звернення громадян».

Координатор групи з дотримання антимонопольного законодавства, юридичний радник ГКНБУ

юрист-консульт Громадської організації «Асоціація захисту прав громадян України»

Голова Громадської організації «Контроль народного майна України»

Анна Рак

Сергій Топчій

Євген Чередніков